

DOĞU YOLCULUĞU

HEDİMAN

YESSİ

16. BASKI

Çeviri: ZEHRA AKSU YILMAZER

HERMANN HESSE
DOĞU
YOLCULUĞU

Can Modern

Doğu Yolculuğu, Hermann Hesse

Almanca aslından çeviren: Zehra Aksu Yılmaz

Die Morgenlandfahrt: Eine Erzählung

© 1959, Hermann Hesse

© 2002, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main ve Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2002

16. basım: Haziran 2019, İstanbul

Bu kitabın 16. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Yeşim Tükel

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-2610-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726101

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HERMANN HESSE

DOĞU
YOLCULUĞU

ROMAN

1946 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çeviren

Zehra Aksu Yılmaz

♥can

Hermann Hesse'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Siddhartha, 2002

Masallar, 1994

Çarklar Arasında, 2002

Kaplıcada Bir Konuk, 2002

Demian, 2003

Peter Camenzind, 2003

Gençlik Güzel Şey, 2012

HERMANN HESSE, 1877'de Almanya'nın Baden-Württemberg eyaleti, Calw kasabasında doğdu. İlk şiirini yirmi beş yaşında yazdı. Bunu *Peter Camenzind*, *Çarklar Arasında*, *Gertrud*, *Rosshalde*, *Demian* ve diğer romanları izledi. Jung'un öğrencisi Lang ile dostluğu Hesse'nin ruhbilime ve Jung'a duyduğu ilgiyi körükleyerek şiirsel iç dünyasını zenginleştirdi. İnsancılığı, barışseverliği ve insan yaşamını irdeleyen felsefesi *Bozkırkurdu*, *Narziss* ve *Goldmund* ile *Siddhartha* adlı romanlarında özellikle belirgindir. *Boncuk Oyunu* adlı romanından sonra 1946'da Nobel Edebiyat Ödülü de alan Hesse'nin Doğu edebiyatı ve mistisizmine düşkünlüğü, bireysel bunalımların çözümünü Doğu felsefesinde arayışı, 1960'lı yıllarda canlanan Budizm ve Zen Budizm akımlarının da yardımıyla onun, özellikle Amerikan hippie gençliği arasında en çok okunan yazarlar arasına girmesini sağladı. Hermann Hesse, 1962 yılında öldü.

ZEHRA AKSU YILMAZER, Giresun'da doğdu. Ortaokul ve liseyi Almanya'da okudu. Hacettepe Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Aralarında Stefan Zweig'in *Macellan*, Gustav Meyrink'in *Kardinal Napellus*, Hermann Hesse'nin *Doğu Yolculuğu*, Carl Gustav Jung'un *Dört Arketip*, Erik Hornung'un *Mısır Tarihi* ve *Mısır Ötedünya Kitapları*, Gisela Bock'un *Avrupa Tarihinde Kadınlar*, Lukas Bärfuss'un *Yüz Gün*, Urs Widmer'in *Babamın Kitabı* adlı kitapların da bulunduğu yapıtları dilimize kazandırdı.

Arkadaşım Hans C. Bodmer
ve eşi Frau Elsy'ye...

I

Böylesine önemli bir ayrıcalığa layık görüldüğüm, “Cemiyet”in bir üyesi olma şansına eriştiğim için, o sıralarda mucizevi bir göktaşu gibi parlayıveren ama sonra yine aynı biçimde çabucak unutilan, evet, hatta saygınlığını yitiren o eşsiz yolculuğa katılabildiğim için, bu inatılmaz yolculuğun öyküsünü kısaca anlatma cesaretinde bulunmaya karar verdim: Böyle bir yolculuğa çıkmaya, Huon’un ve Çılgın Roland’ın döneminden büyük savaştan sonraki kasvetli, umutsuz, yine de verimli dönemimize kadar kimse cesaret edememiştir. Denememin zorlukları konusunda yanıldığımı sanmıyorum: Zorluklar çok büyük, üstelik yalnızca kişisel oldukları da söylenebilir, ki öyle olsaydı bile bunlar da yeterince büyük olurdu zaten. Çünkü yolculuk döneminden kalma tek bir andaca, belge ya da günlüğe artık sahip olmamam bir yana, o zamandan bu yana büyük talihsizlikler, hastalıklar ve felaketlerle geçen o zor yıllarda anılarımın büyük bölümünü de yitirdim; kaderin silleleriyle cesaretimin hep yeni baştan kırılmasıyla hem belleğimin kendisi hem de eskiden onca sadık olan belleğime duyduğum güven utarılacak ölçüde zayıfladı. Fakat tümüyle kişisel olan bu sıkıntılar bir yana, bir zamanlar ettiğim Cemiyet yemini de elimi kolumu bağlıyor; gerçi bu yemin beni kişi-

sel deneyimlerimi anlatmakta tümüyle serbest bırakıyor ama Cemiyet'in kendi sırlarıyla ilgili her tür ifşaatı yasaklıyor. Cemiyet uzun zamandan beri ortadan kalkmışa benzese de, hiçbir üyesiyle bir daha karşılaşmamışsam da, dünyada bana yeminimi bozduracak hiçbir cazibe, hiçbir tehdit yoktur. Tam tersine: Bugün ya da yarın bir savaş mahkemesine çıkarılıp ya öldürülmek ya da Cemiyet'in sırlarını ele vermek arasında bir seçim yapmaya zorlansam, ah nasıl da sevinçten uçarak kanıtlardım yemine olan sadakatimi!

Bu arada şunu da belirtmek gerekir: Keyserling Kontu'nun gezi günlüğünden sonra pek çok kitap yayımlandı, bunların yazarları kısmen bilmeden, kısmen de bile isteye, Cemiyet Kardeşi oldukları ve Doğu Yolculuğu'na katıldıkları izlenimini yarattılar. Hatta Ossendowski'nin macera dolu gezi yazıları bile zaman zaman bu onur verici kuşkuyu uyandırabilirdi. Ama bütün bu yazarların ne Cemiyet'le ne de bizim Doğu Yolculuğumuzla en ufak bir ilgisi var, varsa da bu ilgi, küçük Pietist tarikatlardaki vaizlerin, özel bir ayrıcalık ve üyelik bekledikleri Havariler ve Kutsal Ruh'la olan ilgilerinden öteye gitmez. Keyserling Kontu dünyanın çevresini gemiyle konfor içinde dolaşmış, Ossendowski betimlediği ülkeleri gerçekten de gezmiş olabilir ama onların yolculukları birer mucize değildi, yeni bölgeler de keşfetmediler; oysa bizim Doğu Yolculuğumuz, günümüzün sıradan yolculuklarında kullanılan tüm beylik araçlara, trenlere, buharlı gemilere, telgraf, otomobil, uçak ve benzeri şeylere sırt çevrildiği için bazı etapları gerçekten de kahramanca ve büyülü bir boyut kazanmıştır. Dünya Savaşı'ndan hemen sonraydı ve özellikle de yenik halkların düşüncesine olağanüstü bir gerçekdışılık hâkim olmuş, bir gerçeküstülük eğilimi baş göstermişti, ne var ki sınırların gerçekten ortadan kalkması, müstak-

bel bir *psychokratie*¹ diyarına adım atılması pek az noktada başarılmıştı. O zamanlar Büyük Albertus önderliğinde Ay Denizi'nden Magosa'ya yaptığımız yolculuk ya da Zipangu' nun on iki fersah ötesindeki Kelebek Adası'nı keşfimiz ya da Rüdiger'in mezarı başında düzenlenen yüce Cemiyet töreni – bütün bunlar çağımız ve bölgemiz insanlarına yalnızca bir kez nasip olan büyük başarı ve yaşantılardır.

Görüyorum ki, raporumun önündeki en büyük engellerden biriyle daha şimdiden karşılaştım bile. Cemiyet sırlarını okura açmama izin verilseydi, okurun eylemlerimizin gerçekleştiği düzlemi, ait oldukları ruhsal yaşantı katmanını anlaması nispeten daha kolay olurdu. Oysa şimdi birçok şey, belki de her şey okura inanılmaz, kavranılmaz gelecek. Ne var ki, paradoks olana tekrar tekrar cesaret etmek, imkânsız hep yeni baştan denemek gerekiyor. Bir keresinde şunları söyleyen Doğulu bilge dostumuz Siddhartha'yla hemfikirim:

Sözcükler gizli saklı anlamı zedeliyor; dile getirilen her şey o an değişiyor biraz, biraz çirkin, biraz aptalca niteliğe bürünüyor – evet, bu da çok iyi bir şey, bu da çok hoşuma gidiyor; bir insanın hazinesini ve bilgeliğini oluşturan şeyin bir başkasının kulağına her zaman aptalca gelmesine de hiç diyeceğim yok.

Cemiyetimizin üyeleri ve tarih yazarları bu zorluğu yüzyıllar öncesinden görmüş, buna cesurca karşı koymuşlardır; aralarından biri, en büyüklerinden biri, bunu ölümsüz bir şiirinde şöyle dile getirir:

1. Etkinin psikolojik atmosferi, kontrol edilen veya yönlendirilen psikolojik güçler. (Ç.N.)

Öyle şeyler görür ki, uzaklara giden biri,
Gerçeklik sandığı şeyden çok uzaktır.
Yurdunda anlattığında sonra bunları,
Çoğunlukla yalancıya çıkar adı.
Dikkafalı halk inanmaz ona,
Görmemişse, açıkça hissetmemişse.
Tahmin ederim ki, toylar da,
Şarkıma pek inanmayacaktır.

Nitekim, bir zamanlar binlerce kişiyi kendinden geçirip esikleştiren yolculuğumuzun bugün kamuoyunda unutulmakla kalmayıp belleklerde gerçek bir tabu haline gelmesinin nedeni de bu “toyluk”. Ancak, tarih de benzeri örneklerle dolu. Bana öyle geliyor ki, dünya tarihi, insanların en şiddetli, en kör arzusu olan unutma arzusunu yansıtan bir resimli kitaptan başka bir şey değil. Her yeni kuşak bir önceki kuşağın en önemsedığı şeyleri yasaklarla, susup geçiştirmelerle, alaylarla yok etmiyor mu? Yıllarca süren büyük, dehşet verici bir savaşın bütün halklar tarafından yıllar yılı unutulduğunu, inkâr edildiğini, bastırıldığını ve sanki sihirle yok edildiğini ve şimdi azıcık dinlenip kendine gelen bu halkların, birkaç yıl önceki budalalıklarını ve acılarını sürükleyici savaş romanlarıyla anımsamaya çalıştıklarını görmüyor muyuz? Cemiyetimizin bugün unutilan ya da dünya tarafından alaya alınan eylem ve elemelerinin yeniden keşfedileceği gün de elbet gelecek, ki benim notlarım buna biraz olsun katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Doğu Yolculuğumuzun bir özelliği de, Cemiyet’in bu yolculukla çok yüce hedefler gütmesine karşın, (bunlar sır kapsamında, dolayısıyla da açıklanamaz), tek tek her katılımcının bu yolculukta kendi özel hedefini belir-

leyebilmesi, hatta belirlemek zorunda olmasıydı, çünkü bu tür özel hedefleri olmayan birinin yolculuğa katılmasına izin verilmiyordu ve hepimiz ortak idealler ve hedefleri izler, ortak bir bayrağın altında mücadele eder görünürken, her birimiz en büyük gücü ve en son tesellisi olarak kendi budalaca çocuk düşünüyü yüreğinde götürüyordu. Cemiyet'e kabul edilmeden önce Yüce Makam'ın benden öğrenmek istediği yolculuk hedefime gelince; hedefim çok basitti, oysa kimi Cemiyet Kardeşi kendine öyle hedefler koymuştu ki, elbette saygı duymakla birlikte tam anlamıyla kavrayamıyordum bunları. Örneğin biri hazine avcısıydı ve "Tao" dediği büyük bir hazineyi ele geçirmekten başka bir şey düşünmüyordu; bir başkası ise sihirli güçleri olduğuna inandığı ve adına Kundalini dediği bir yılanı yakalamayı kafasına koymuştu. Benim, henüz delikanlılık yıllarımda düşlerimde gördüğüm yolculuk ve yaşam hedefim ise şuydu: güzel Prenses Fatma'yı görmek ve mümkünse sevgisini kazanmak.

Cemiyet'e girebilme şansına eriştiğim o dönemde, yani büyük savaştan hemen sonra, ülkemiz mesihlerle, peygamberler ve havarilerle, kıyamet gününün önsezişiyle ya da bir Üçüncü Reich'in doğacağı ümidiyle doluydu. Savaştan sarsılmış, sefalet ve açlıktan umutsuzluğa kapılmış, kanından ve malından verdiği tüm kurbanların yararsızlığını görerek derin bir hayal kırıklığına uğramış halkımız, o günlerde, bazı boş hayallerin yanı sıra gerçek ruhsal yücelmelere de açıktı; Bacchus'çu ayin toplulukları, Anabaptist mücadele grupları vardı, öte dünyaya ve mucizeye işaret ediyora benzeyen şu vardı, bu vardı; o zamanlar Hint, Farsi ve diğer Doğu gizem ve kültürlerine karşı yaygın bir eğilim de görülüyordu ve işte bütün bunlar bizim kadim Cemiyetimizin çoğu kişiye alelacele çiçek açan moda bitkilerden biri gibi görünme-

sine, birkaç yıl sonra onun da diğerleriyle birlikte kısmen unutulmasına, kısmen de saygınlığını yitirip adının kötüye çıkmasına yol açtı. Ona sadık kalan havarileri bunu yadsıyamaz.

Deneme yılım sona erdikten sonra Yüce Makam'ın karşısına çıktığım ânı, Sözcü'nün bana Doğu Yolculuğu planını açtığı, ben bütün varlığımla bu plana katılacağımı söylediğimde, masallar diyarına yapılacak bu yolculuktan ne beklediğimin nazıkçe sorulduğu o ânı çok iyi anımsıyorum! Orada toplanan yüce kurula, en büyük arzusun Prenses Fatma'yı kendi gözlerimle görmek olduğunu, yüzüm kızarsa da çekinmeden itiraf ettim. "Kendini gizleyenlerin" jestlerini tercüme eden Sözcü ise elini sevecenlikle başımın üzerine koyarak beni kutsadı ve Cemiyet Kardeşliği'ne kabul edildiğimi teyit eden formülü söyledi. "Anima pia," diye hitap etti bana ve inancımda sadık, tehlikede cesur, kardeş sevgisiyle dolu olmamı öğütledi. Deneme yılında çok iyi hazırlandığım yemini ettim, dünyadan ve yanlış inançlarından vazgeçeceğime ant içtim ve Cemiyet yüzüğü, Cemiyet tarihimizin en güzel bölümlerinden birinden alınan o yüzük sözcükleri eşliğinde parmağıma takıldı:

Toprakta ve havada, suda ve ateşte
Buyruğundadır ruhlar;
Görünüşü en vahşi canavarları bile ürkütüp gemler,
Ve ona Deccal bile titreyerek yanaşır...
vesaire.

Biz çömezlere vaat edilen aydınlanmalardan birini, üyeliğe kabul edilir edilmez yaşamam da sevinç vericiydi. Kurul üyelerinin talimatlarına uymuş, ülkenin dört bir yanında yol alan on kişilik gruplardan birine henüz katılmışım ki, seferimizin sırlarından birini apaçık kav-

radım. Şunu anladım: Elbette Doğu'ya giden bir hac yolculuğuna, görünüşe bakılırsa, özel amaçlara sahip eşsiz bir hac yolculuğuna katılmışım – oysa gerçekte, daha yüce ve asıl anlamıyla, bu Doğu seferi ne yalnızca benimkiydi ne de yalnızca şu andaki seferdi; inananlar, kendini adayanlar kafiləsi Doğu'ya, ışığın yurduna, hiç durmadan, ebediyen akıp gidiyordu; bu kabile tüm yüzyıllar boyunca yoldaydı, ışığa ve mucizeye doğru ilerliyordu ve biz kardeşlerin her biri, gruplarımızın her biri, evet, tüm alayımız ve büyük seferimiz, ruhların Yarın'a, yurda ulaşma çabasında, ruhların ebedi ırmağında yalnızca bir dalgaydı. Bu bilgi yıldırım gibi sarstı beni, aynı anda da, çömezlik yıllarımda öğrendiğim ve aslında tam olarak kavrayamamışsam da hep çok beğendiğim bir söz, şair Novalis'in sözü doğdu yüreğimde:

Nereye gidiyoruz böyle? Eve, hep eve.

Bu arada grubumuz yola koyulmuştu, çok geçmeden başka gruplarla da karşılaştık; birlik ve beraberlik, ortak hedef duygusu giderek ruhumuza dolup mutlu kıldı bizi. Kurallar gereğince hacılar gibi yaşadık, para, rakam ve zaman ile baştan çıkmış dünya tarafından üretilen ve yaşamın içini boşaltan hiçbir mekanizmadan yararlanmadık; bunlar arasında özellikle de makineler, trenler, saatler ve benzeri şeyler vardı. Gönül birliğiyle uyduğumuz temel ilkelerden birine göre, Cemiyetimizin kadim tarihi ve inancıyla ilgili tüm yerleri ve anıları yoklayıp ululamamız gerekiyordu. Yolumuzun üzerindeki tüm kutsal mekân ve anıtları, kiliseleri, saygıdeğer mezarları ziyaret edip törenler yapıyor, şapel ve sunakları çiçeklerle süslüyor, harabelere şarkılarla ya da sessiz bir tefekkürle saygılarımızı sunuyor, ölüleri müzik ya da dualarla anıyorduk. Bu arada inançsızlar tarafından sık

sık alaya alınıyor, rahatsız ediliyorduk ama rahiplerin bizi kutsayıp konuk ettiği, çocukların bize coşkuyla katıldığı, şarkılarımızı öğrenip bizi gözlerinde yaşlarla uğurladığı, yaşlı bir adamın bize geçmişin unutulmuş anıtlarını gösterdiği ya da o bölgenin efsanelerinden birini anlattığı, delikanlıların yolun bir kısmında bize eşlik ettiği ve Cemiyet'e kabul edilmeyi arzuladığı da oluyordu. Delikanlılara tavsiyelerde bulunuluyor, çömezlik döneminin ilk âdetleri ve egzersizleri anlatılıyordu. İlk mucizeler olmaya başladı, bunların bir kısmı gözlerimizin önünde gerçekleşti, bir kısmı da ansızın menkıbe ve efsane olarak ortaya çıktı. Günlerden bir gün –ben henüz çok yeniydim– birdenbire herkes Dev Agramant'ın liderlerimizin çadırında konuk olduğundan, yolculuğa Afrika üzerinden devam etmek ve orada birkaç Cemiyet Kardeşimizi Mağribilerin tutsaklığından kurtarmak konusunda onları ikna etmeye çalıştığından söz eder oldu. Bir başka sefer de, herkesin tesellisi, ağır işçi Hutzelmännlein¹ görülünce, yolumuzun bizi Blautopf'a götüreceği tahmininde bulunduk. Fakat benim kendi gözlemlerimle gördüğüm ilk mucize şuydu: Spaichendorf yöresinde yarı harap bir şapelde hem dua etmiş hem mola vermiştik, şapelin zarar görmemiş tek duvarında dev bir Aziz Christophorus resmi vardı, azizin omzunda eskilikten yarı yarıya silinmiş, küçücük bir Çocuk İsa oturuyordu. Zaman zaman yaptıkları gibi, liderler yola devam etmek yerine, bu konudaki fikrimizi söylememizi istediler, çünkü şapel üçlü bir yol ağzındaydı ve seçim yapmak bize kalmıştı. İstekte ya da öneride bulunan pek az kişi vardı aramızda ama bir kişi solu işaret ederek ısrarla bu

1. *Hutzelmännlein* ya da *Heinzelmännchen*, halk inancına göre, cüce görünümünde olan, insanların işlerini onlara görünmeden yapan dost bir ruh. (Ç.N.)

yolu seçmemizi istedi. Biz susup liderlerin karar vermesini beklerken, duvardaki Aziz Christophorus kolunu uzatıp uzun, kalın asasıyla, kardeşimizin gitmek istediği yöne, sola işaret etti. Bunu hepimiz gördük, sessiz sedasız, liderlerimiz de sessiz sedasız sola yönelip bu yolda ilerlemeye başladılar ve biz büyük bir sevinçle onları izledik.

Schwaben'da henüz çok yol almamıştık ki, hiç aklımıza gelmeyen bir güç kendini gösterdi ve bu gücün dost mu düşman mı olduğunu bilmeden, etkisini uzunca bir süre kuvvetli bir biçimde hissettik. O ülkede Hohenstauffer hanedanının hatırasını ve mirasını çok eskiden beri koruyan kraliyet bekçilerinin gücüydü bu. Liderlerin bu konuda daha fazla bilgi ve talimat sahibi olup olmadıklarını bilmiyorum. Tek bildiğim, karşı tarafın bizi pek çok kez desteklediği ya da uyardığı; örneğin Bopfingen yolundaki tepede karşımıza buz grisi zırhlı bir adam çıkmış, gözlerini kapatıp yaşlı başını iki yana sallamış ve iz bırakmadan ortadan kaybolmuştu. Liderlerimiz uyarıyı kavramışlardı, derhal geri dönmüş, Bopfingen'i görememiştik. Fakat Urach yakınlarına geldiğimizde, kraliyet bekçilerinin bir elçisi sanki yerden bitmiş gibi liderler çadırının ortasında boy göstermiş, alayımızın Staufer hanedanının hizmetine girmesi ve Sicilya'nın fethi hazırlıklarına başlaması için liderleri çeşitli vaatler ve tehditlerle etki altına almaya çalışmıştı. Liderler bunu kararlılıkla reddedince, elçinin Cemiyetimize ve seferimize korkunç bir lanet okuduğu söylenir. Fakat benim bu anlattıklarım, kendi aramızda fısıldaştığımız şeyler; liderler bu konuda tek laf etmediler. Yine de, o dönemde Cemiyetimizin monarşiyi diriltmeyi amaçlayan gizli bir cemiyet diye haksız yere adının çıkmasının nedeni, kraliyet bekçileriyle aramızdaki inişli çıkışlı ilişkiler olabilir.

Bir keresinde de, arkadaşlarımdan birinin tövbekâr

olup yeminini ayaklar altına aldığını ve yeniden inançsızlığa düştüğünü görmek zorunda kaldım. Benim pek sevdiğim genç bir adamdı bu. Bizimle birlikte Doğu'ya gitmesinin özel nedeni, Muhammed Peygamber'in, büyü yoluyla havada süzülmesini duyduğu tabutunu görme isteğiydi. Bir süreden beri üzgün ve gergin görünen bu talihsiz genç, zıt konumlarda olan Satürn ile Ay yola devam etmemizi engellediği için birkaç günlüğüne mola verdiğimiz Schwaben ya da Alaman topraklarındaki o küçük kasabalardan birinde, okul yıllarından beri bağlı olduğu eski bir öğretmene rastlamış, bu öğretmen, delikanlının devamıza yine inançsızların gözüyle bakmasını sağlamayı başarmıştı. Zavallı genç, bu öğretmeni ziyaretlerinden birinden kampa döndüğünde müthiş bir heyecan içindeydi, yüzü öfkeden kasılmıştı, liderlerin çadırının önünde büyük bir gürültü kopardı, çadırın önüne çıkan Sözcü'ye hiddetle bağırıp çağırdı: Bizi asla Doğu'ya götürmeyecek olan bu soytarılar alayından bıkmıştı; aptalca astrolojik kaygılarla yolculuğa günlerce ara verilmesinden bıkmıştı; avarelikten, çocuksu tören alaylarından, çiçek şenliklerinden, sihirle gösteriş yapılmasından, yaşamla edebiyatın birbirine karıştırılmasından bıkmıştı, bütün bunlardan gına gelmişti; güvenli demiryollarıyla memleketine ve faydalı işinin başına dönmek için yüzüğünü liderlerin önüne fırlatıp veda ediyordu. Çirkin, acınası bir manzaraydı, hem utancımızdan hem de bu körleşmiş adama duyduğumuz merhametten yüreğimiz sıkıştı. Sözcü onu nazikçe dinledi, yere fırlatılan yüzüğü almak için gülümseyerek eğildi ve taşkınlık yapan kişiyi utandıracak kadar neşeli ve sakin bir sesle şöyle dedi: "Bize veda ettin, demiryollarına, mantığa ve yararlı işe geri dönüyorsun. Cemiyet'e veda ettin, Doğu Yolculuğu'na veda ettin, sihre, çiçek şenliklerine, şiire veda ettin. Özgürsün, yeminin geçerli değil artık."

İlkgençlik yıllarından beri hayranı olduğu Doğu felsefesi ve Doğu mistisizmi, büyük Alman yazar Hermann Hesse'nin eserinin temellerinden biridir. Hesse'nin en ünlü yapıtlarından *Boncuk Oyunu*'nun motiflerinin ilk kez ortaya çıktığı, ona hazırlık niteliği taşıyan *Doğu Yolculuğu*'ndaki H.H. için yolculuk, kendi yaşam yolunun simgesine dönüşür, onu geçmişe, çocukluk döneminin suçsuzluğuna çekip götürür, insan olma sürecinin aşamalarını tek tek sergileyerek yanlışlara, kuşkulara ve umutsuzluklara sürükler. Üyesi olduğu ve ona yolculuğa katılma şansını veren Cemiyet, giderek inandırıcılığını yitirir ve H. yolunu şaşırır; başına gelenlerden dolayı başkalarını suçlar; yabancı, ıssız ve kasvetli bir gerçeklik içinde kendini kaybeder. *Doğu Yolculuğu*, günümüz insanının yalnızlığının; kişinin kendi yaşamını bir bütünün, bir düşünün ve bir topluluğun içine katma ihtiyacının öyküsü.

